

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Scientific

علمی

نگارش و ترجمه از: محمد هارون خیل شعشی
لندن، ۲۰۱۰ میلادی
۱۱/۰۲/۲۴

مبانی حقوق افتراء و آزادی بیان

۱۱

الف) امتیاز مطلق

امتیاز مصونیت مطلق منحصر به برخی از احوال و ظروفیست، که در آن قطع نظر از بررسی و تحقیق انگیزه های مدعی علیه، دلایل مشهود مبنی بر حمایت از آزادی کامل بیان، وجود داشته باشد. این گونه مصونیت، حسب توافق نظر، به حالات زیرین محدود و منحصر خواهد بود:

۱- اقدامات قضائی

مصونیت مطلق در اقدامات قضائی بدان معناست، که قاضی ذیصلاح در محکمه باید همواره به طور آزادانه و مستقلانه قضاوت نموده؛ و در تطبیق قانون از هیچ عامل و ملاحظه بیرونی هراس نداشته باشد. بدون شک، از چنین آزادی فکر و عمل اثری وجود نخواهد داشت، هرگاه قاضی رسیدگی کننده به جرم روزانه نسبت قضاوت مستقلانه اش در تشویش و نگرانی به سر برده؛ و نحوه اجرای عدالتش به نظر خواهی هیأت منصفه محول گردد. از همین جهت است، که کلیه قضات ذیصلاح، اعم از بلند رتبه و پائین رتبه هنگام ایفای وظیفه قضاوت، در برابر هر نوع اظهار نظر افتراء آمیز، ولو از نادرستی آن آگاهی داشته؛ و از سوءنیتش نسبت به معترض ناشی گردیده، مستحق امتیاز مصونیت مطلق پنداشته می شوند.

این مصونیت شامل نشر رسمی نظرات قضائی آنان نیز می گردد. این گونه مصونیت به شهودی نیز تفویض می گردد، که به طور رضاکارانه یا غیر رضاکارانه حاضر به شهادت در یک قضیه گردیده؛ و یا به اساس سوگندنامه ای، و ادار به ادای شهادت شده باشند. فقدان جبران خساره موثر علیه شهادت توأم با سوگند، در واقع پرداخت بخشی از قیمت، به آن عده شهودی است، که از گفتارشان به خاطر تهدید مسؤولیت مدنی یا اقامه دعوا توسط معترض،

تشویشی به خود راه نمی دهند. ازین رو، تقبل این همه عواقب، شهادت توأم با سوگند رانیز مستحق مصونیت مطلق قرار داده است (پروسر ۷۷۸).

دایره استفاده از مصونیت قضائی به مشاورین تعقیب این گونه قضایا نیز گسترش می یابد؛ زیرا در امر فراهم آوری شرایط آزاد به هر شخص جهت دستیابی به محکمه، منافع عموم مردم نیز مضمّن بوده است. به همین روال، این مصونیت شامل حال جوانب قضایا، وکلاء و دادخواهان خصوصی، مدعی علیهماو محرکان تعقیب عدلی در قضایای جنائی نیز می گردد. علاوه برین، این امتیاز در برگیرنده هر چیز متعلق به موضوع؛ مانند جریان دعوا، سوگندنامه ها و همه مسایل مورد بررسی در محکمه آزاد خواهد بود. البته، بیاناتی که در رابطه به اینگونه قضایا توسط اشخاص یاد شده در روزنامه هایاسایر رسانه های جمعی نشر شده، شامل اقدامات قضائی تلقی نشده؛ بنابراین از امتیاز مصونیت مطلق بهرمنند نمی گردد (پروسر ۷۸۱).

۲- اقدامات تقنینی

مبارزه طولانی میان پادشاه و پارلمان تا زمان پیروزی انقلاب انگلستان (۱۶۸۸م) بالاخره باعث ایجاد مصونیتی گردید، که در هر سیستم حکومتداری آزاد و دیموکراتیک برای اجرای وظایف اعضای ارگانهای قانونگزاری، لازمی به شمار می رود. روی همین ملحوظ در حقوق تعاملی همه بیانات افتراء آمیز توسط اعضای ارگان تقنینی در جریان وظایف محوله شان اعم از مباحث پارلمانی، رایگیری ها، گزارشها و کار در کمیته های اختصاصی، تحت حمایت امتیاز مصونیت مطلق قرار دارد. مصونیت تقنینی به رسمیت شناخته شده در حقوق تعاملی انگلستان محدود به افتراءهائی است، که نوعی ارتباط با کار قانونگزاری داشته؛ حال آن که در ایالات متحده آمریکا احکام قوانین اساسی فدرالی و ایالتی هر آنچه را نیز شامل حال این مصونیت ساخته، که در جریان اقدامات قانونی اظهار می گردد. این مصونیت همچنان در برگیرنده نشر رسمی بیانات در ریکاردهای کانگریس نیز می باشد؛ ولی به تجدید نشر آن، مانند نشر مجددچنین ریکاردها توسط پخش کنندگان غیر رسمی خارج از کانگریس، امتیاز مصونیت مطلق تفویض نمی گردد (پروسر ۷۸۱).

به شهود استماعات قانونگزاری نیز عین مصونیت اقدامات قضائی واگذار می گردد. حتا بر مبنای برخی منابع نسبتاً مشکوک، عرایض ارجاع شده به ارگان های تقنینی نیز می تواند تحت عنوان ضمانت های قانونی، از امتیاز مصونیت مطلق بهره گیرد. در خصوص تفویض مصونیت مطلق به اقدامات ارگان های تقنینی ماتحت؛ نظیر شورا های بناروالی، توافق نظر وجود ندارد. در بسا از قضایا اعتقاد بر آن بوده، که چنین مصونیتی را به ارگان های قانونگزاری ماتحت نیز باید اعطاء کرد؛ درحالی که در تعداد اندکی از قضایا بر عدم واگذاری آن به چنین ارگانها توافق به عمل آمده؛ و استدلال شده است که اعضای این گونه ارگان های تقنینی، آن هم در صورت تحقق حسن نیت، باید صرف تحت حمایت امتیاز مشروط قرار گیرند (پروسر ۷۸۲).

۳- مکاتبات مقامات اجرائی

امتیاز مصونیت مطلق همچنان شامل حال برخی از مأموران اجرائی، حد اقل اعضای حکومت در اجرای وظایف شان، نیز می گردد.

این دکتورین در سال ۱۸۹۵م، با دو فیصله قضائی در انگلستان و ستره محکمه ایالات متحده آمریکا، پا به عرصه وجود گذاشت، که هر دوی آن اعضای کابینه را شامل حال بهره برداری ازین امتیاز می ساختند. درین فیصله

های قضائی استدلال به عمل آمد، که تفویض چنین مصونیت به اداره حکومت یک امر ضروری به حساب آمده؛ ازین رونباید ترس از قوانین و مقررات نافذ در کشور، مانع کار و فعالیت اعضای آن گردند. در انگلستان این قاعده به طور جدی محدود به کسانی بوده است، که در سطح عالی مقامات حکومتی قرار داشته؛ و رفتار شان به مثابه «عمل دولت» تلقی می گردد. در ایالات متحده امریکا، این قاعده در پاره ای از موارد به علاوه مأموران عالی رتبه شعبات اجرائی و ادارات فدرال، شامل حال اعضای حکومت های ایالتی نیز می گردد. البته، در اول و هله تنها مأموران عالی مقام را مشمول این قاعده می دانستند؛ اما فیصله های بعضی محاکم تحتانی فدرال طی سالهای متوالی، این مصونیت را به مکاتبات و مراسلات کارمندان پائین رتبه فدرالی نیز گسترش داده، که حین اجرای وظایف شان به آن نیاز دارند (پروسر ۷۸۲).

در مورد مسؤولیت مأموران عامه هنگام اجرای وظایف رسمی شان، استدلال می شود که امتیاز مصونیت مشروط، در واقع تحفظ و حمایت لازم برای آنان فراهم نمی کند؛ زیرا این گونه مصونیت مستلزم آنست تا چنین مأموران خدمات عامه به مثابه شهود در پیشگاه محکمه احضار گردیده؛ و به تردید سوءنیت شان در قضایای مربوطه شاهی دهند. این امر، بدون شک آنان را درباره رفتار رسمی شان معروض به استنتاج در قضایای خصوصی ساخته؛ و مصونیت مشروط شان بالاخره در اثر قضاوت غیر عادی و غیر مطمئن هیأت منصفه به کلی از میان خواهد رفت، که این شیوه نه دفاع از منافع عامه به حساب رفته و نه هم مانع شرایطی می گردد، که مأموران عامه را بنا بر ترس اقدامات قانونی از پذیرفتن و پیشبرد مأموریت عامه باز می دارند.

معهدا، هیچ کسی در ایالاتی که صرف مصونیت مشروط را به رسمیت شناخته، از پذیرفتن مأموریت عامه یا اجرای وظایف آن، امتناع نورزیده اند. ازینرو فیصله مبنی بر اعطای مصونیت مطلق به همچو مأموران، مورد انتقاد شدید قرار گرفته؛ و استدلال شده است که واگذاری این امتیاز فرصت طلایی را در اختیار سیاستمداران متقلب و دغلباز قرار داده تاباستفاده از بدترین انگیزه ها و کوچک ترین تشویش در مورد جبران خساره آن، از موقف شان به خاطر وارد کردن صدمات بزرگ به حیثیت و آبروی مردم بی گناه، سوء استفاده کنند (پروسر ۷۸۴).

۴- رضایت معترض

یکی از مواردی که در آن از تفویض امتیاز مصونیت مطلق حرف زده می شود، رضایت معترض یا حالتی است، که معترض به نشر افتراء علیه خودش رضایت نشان می دهد. طبق این قاعده، کسی که نشر کلمات افتراء آمیز علیه خود را دعوت نموده یا خود به تحریک آن پرداخته، نمی تواند از صدمه وارد شده آن به شهرت و اعتبار خود اعتراض نماید؛ گرچه نشریه افتراء آمیز محض به منظور فریفتن مدعی علیه در جریان دعوا، صورت گرفته باشد. البته، این گونه تدابیر به معنای رضایت معترض نسبت به افتراء شفاهی علیه وی نبوده است. ازین رو تحقیق و بررسی توأم با حسن نیت در باره معنای گفتار مدعی علیه از اقدام به اقامه دعوا علیه او جلوگیری نخواهد کرد؛ گرچه گفتارش در نهایت امر به منظور تبرئه قانونی ایراد گردیده باشد. مانند سایر موارد رضایت، این گونه امتیاز نیز تنها محدود به رضایتی است، که به شکل ظاهری و علنی اعطای می گردد. بنابراین، رضایت به شکلی از افتراء، به معنای اجازه نشر افتراء علیه افراد دیگر یا انواع و اشکال دیگر افتراء و فقدان مسؤولیت مدعی علیه نمی باشد (پروسر ۷۸۴).

۵- زن وشوهر

از دیر زمانی این طرز فکر کهنه و بیهوده از میان رفته است، که زن و شوهر را شخص واحد تصور کرده، اعتقاد داشت که هیچ شخص نمی تواند علیه شخص خود، دست به نشر افتراء بزند. از آن جا که هر شخص سومی قادر به افتراء زنی علیه یکی زوجین بوده، در حال حاضر با توجه به خصوصیت روابط بسیار محرمانه میان زن و شوهر، به آنچه در میان آن دو رد و بدل می گردد، امتیاز مصونیت مطلق اعطاء گردیده است (پروسر ۷۸۴).

۶- نشرات سیاسی

حکم قانون مکاتبات و مراسلات فدرال ایالات متحده دایر بر اینکه ادارات رادیوها باید به همه نامزدان سیاسی فرصت های مساوی فراهم ساخته؛ و صلاحیت هیچ نوع سانسور دربیانات آنان را نداشته، در واقع به معنای آن بوده است، که رادیوها نمی تواند از تفویض وقت لازم نشرات به نامزدان سیاسی اجتناب ورزیده؛ و بر آنچه ضمن این گونه نشرات ابراز می گردد، نظارت و کنترل داشته باشد.

این مسأله در بدو امر، به منازعه و اختلاف در تصامیم محاکم راه گشود. بدین معنی که نسبت تشنت و پراکندگی فکری در محاکم تحتانی توافق نظر وجود نداشت، که آیا حکم قانون یاد شده لابد مفهوم مصونیت مطلق به نفع پخش کننده را نیز در بر داشته یا خیر؟ در سال ۱۹۵۹م این تنازع سرانجام توسط ستره محکم ایالات متحده امریکا حل و فصل گردید، که متکی بر آن نشرات نامزدان سیاسی نیز بهره مند از امتیاز مصونیت مطلق شناخته شدند. این فیصله، با کلیه احتمالات آن، در باره سایر نشرات قانونی؛ مانند روزنامه ای که مستلزم نشر یک آگاهی است، نیز قابل تطبیق خواهد بود (پروسر ۷۸۴).

ادامه دارد